

21 nov Enschede
22 nov Arnhem
23 nov Nijmegen
25 nov Zwolle
30 nov Apeldoorn

Michał Nesterowicz
dirigent

Sjostakovitsj *no.* 10

Shane van Neerden
piano

Orkest
Phion

Als kind volgde **Modest Moesorgski** pianolessen en hij groeide uit tot een begenadigd pianist. Als componist was hij echter grotendeels autodidact. Hij componeerde in zijn vrije tijd naast zijn baan in het leger.

Macht en verzet in Rusland

Met zijn muziek wilde hij het authentieke Rusland laten horen en zich daarmee losmaken van de conventies waar de West-Europese kunstmuziek door werd gedictieerd. Zijn muziek is daardoor origineel en vernieuwend, maar ook onbeholpen, slordig, moeilijk leesbaar en lastig te spelen. Zijn alcoholverslaving zorgde ervoor dat veel van zijn werken onvoltooid bleven. Zo werd zijn bekendste opera, *Boris Godoenov*, door Rimski-Korsakov bewerkt tot een speelbare versie die na de dood van Moesorgski pas voor het eerst werd uitgevoerd. De muziek van Moesorgski is een belangrijke inspiratiebron geweest voor veel componisten, onder wie Prokofjev en Sjostakovitsj.

Chovansjtjina is de laatste opera van Moesorgski. Rimski-Korsakov heeft het werk voltooid, geredigeerd en geïnstrumenteerd. In 1960 heeft Sjostakovitsj een nieuwe versie van de opera gemaakt. Orkest Phion speelt deze bewerking, die veel dichterbij het origineel blijft dan de versie van Rimski-Korsakov.

“Ochtendschemer op het Rode Plein... Als de zon op de kerkkoepels schijnt gaan de klokken luiden voor de vroege mis... Geleidelijk wordt alles door de zon verlicht.”

Het verhaal gaat over macht en verzet in Rusland ten tijde van Peter de Grote. U hoort de introductie van de opera. De regieaanwijzingen in de partituur beschrijven de muziek: *Ochtendschemer op het Rode Plein... Als de zon op de kerkkoepels schijnt gaan de klokken luiden voor de vroege mis... Geleidelijk wordt alles door de zon verlicht*. Moesorgski schildert dit tafereel op zeer beeldende en originele wijze.

De grote doorbraak van Prokofjev
Sergej Prokofjev componeerde zijn *eerste pianoconcert* tijdens zijn studie aan het conservatorium van Sint-Petersburg, toen hij twintig jaar oud was. Rimski-Korsakov was een van zijn docenten. Hij had al naam gemaakt als virtuoos pianist, maar als componist was hij nog niet zo bekend. Dit pianoconcert betekende zijn grote doorbraak. Bij de première in 1912 was veel publiek aanwezig. Een deel van het publiek was woedend vanwege de vermeende primitieve kakofonie, een ander deel was enthousiast vanwege de briljante compositie vol verbeelding en humor. Een enkeling was van mening dat de componist krankzinnig moest zijn maar iedereen was het erover eens dat Prokofjev als pianist grandioos was. De pianopartij is waanzinnig virtuoos.

Ofschoon het werk als één geheel is gecomponeerd zijn er duidelijk drie delen te onderscheiden. Het concert begint majestueus, met het volledige orkest én piano alsof er iets heel romantisch gaat beginnen; maar daarna is de lyriek verdwenen en gaat de solist er in een razend tempo met een veelheid aan korte noten vandoor. Ook het tweede thema is

meer ritmisch dan melodisch. Na een terugkeer van het majestueuze beginthema klinkt er een langzamer middendeel. Hier is wat meer ruimte voor uitgesponnen melodieën. Het laatste gedeelte is een snelle virtuoze finale. Met een herhaling van het beginthema sluit het concert af. Met dit concert markeert Prokofjev het begin van een magistrale carrière, als pianist én als componist.

Ik ben DSCH!

Dmitri Sjostakovitsj leefde zijn hele leven in angst; met name de angst om afgewezen te worden door de sovjet-autoriteiten. Als zijn muziek te formalistisch zou worden bevonden, of niet sociaal-realistisch genoeg - wat die begrippen ook mochten betekenen - kon het gevolg zijn dat zijn muziek werd verboden, en zelfs dat de componist zou worden veroordeeld tot jarenlange opsluiting in een werkkamp of erger. Zijn *negende symfonie*, die de overwinning van het rode leger op de Duitse troepen moest eren, was in de ban gedaan omdat het niet de heroïsche symfonie was die van hem werd verwacht. Het is begrijpelijk dat Sjostakovitsj wachtte met het uitbrengen van zijn tiende symfonie. Een geschikt moment werd pas gevonden in 1953, na het overlijden van zijn grootste persoonlijke vijand: Jozef Stalin.

Het eerste deel valt op door zijn lengte en door het introverte karakter. Ondanks een enkele uitbarsting is de muziek ingetogen en terughoudend. Het veel kortere tweede deel is juist razend-snel, neurotisch en explosief. Naar verluidt schetst Sjostakovitsj hierin een portret van Stalin. In deel drie worden twee motieven geïntroduceerd. Het eerste bestaat uit de tonen D-Es-C-B. In het Duits is de B een H. Er staat dan: DSCH, een soort handtekening van D. S.Hostakovitsch. Het tweede motief bestaat uit de noten E-A-E-D-A.

Door sommige noten te lezen in de toonladder van do-re-mi kun je dit motief lezen als E-La-Mi-Re-A. Elmira Nazirova was een getalenteerde leerling van Sjostakovitsj op wie hij heimelijk verliefd was. Dit Elmira-motief komt regelmatig voor als een eenzaam hoornsignaal. In het vierde deel (andante-allegro) lijkt veel van de angst weggevallen te zijn. De muziek wordt snel en uitbundig. Vol trots horen we de handtekening van Sjostakovitsj in het koper schallen: Ik ben DSCH!

Jacob Jansen

Programma

Modest Moesorgski (1839 – 1881)

Introductie

(Dageraad op de rivier Moskva)
uit Chovansjtjina

(instrumentatie: Sjostakovitsj)

Sergej Prokofjev (1891 – 1953)

Pianoconcert nr. 1 in Des

Allegro brioso – andante assai –
allegro scherzando

Dmitri Sjostakovitsj (1906 – 1975)

Symfonie nr. 10, opus 93

Moderato

Allegro

Allegretto

Andante - Allegro

Biografie

Michal Nesterowicz

De Poolse dirigent Michal Nesterowicz heeft - nadat hij cum laude afstudeerde aan het conservatorium van zijn geboortestad Wroclaw - in korte tijd een verbluffende carrière opgebouwd. Hij won diverse prijzen en maakte ook internationaal furore als vaste en gastdirigent. Daarnaast heeft hij enkele cd's op zijn naam staan waaronder een opname met balletmuziek uit opera's van Meyerbeer. Nederland leerde hem in 2016 kennen toen hij in Het Concertgebouw het Noord Nederlands Orkest leidde. Daarna volgden het Residentieorkest, het Nederlands Philharmonisch Orkest en het Koninklijk Concertgebouw-orkest. Ook bij Phion was hij de afgelopen jaren diverse malen te gast.

'Altijd onderweg, maar ook een beetje thuis bij Phion'
Lees het interview met Michal Nesterowicz uit het Phion Magazine

Biografie

Shane van Neerden

Zijn grootouders emigreerden ooit naar Amerika; pianist Shane van Neerden keerde terug om in ons land zijn pianotent te vervolmaken. Dat deed hij glansrijk: in 2022 voltooide hij zijn opleiding cum laude. Daarna is het snel gegaan met zijn carrière. Hij was een van de initiatiefnemers van het Toonzetters Ensemble waarmee hij overal concerten gaf met zeer recent geschreven muziek, die ook op cd verscheen. In 2024 was hij deelnemer aan het AVROTROS talenttraject en in hetzelfde jaar won hij de Dutch Classical Talent Award, wat hem een tournee langs alle belangrijke zalen in Nederland opleverde. Voor die gelegenheid ontwikkelde hij met componist Rick van Veldhuizen de theatrale voorstelling *Lantaarns*.

Inmiddels is Shane van Neerden een veelgevraagd solist, die door heel Europa en de Verenigde Staten concerten en recitals geeft. Zo trad hij begin 2025 nog op met het Radio Filharmonisch Orkest in het Amsterdamse Concertgebouw. Studeren doet de pianist nog steeds. In zijn Amsterdamse appartement heeft hij, dankzij het Nationale Instrumenten Fonds, een grote concertvleugel tot zijn beschikking.

Over Orkest Phion

Orkest Phion is het symfonieorkest van Gelderland en Overijssel en behoort tot de grootste orkesten van Nederland. Het orkest staat naast het brengen van de symfonische canon ook bekend om zijn veelzijdige en vernieuwende programmering en streeft ernaar symfonische muziek toegankelijk te maken voor een breed publiek. Met educatieve projecten, samenwerkingen met andere kunst disciplines en crossovers laat Phion klassieke muziek leven, voor iedereen.

Daarnaast zet Orkest Phion zich in voor speciale programma's om jongere generaties te enthousiasmeren voor klassieke muziek. Het orkest beschikt bovendien over de Phion Heersink Academy, een opleidingsinstituut waar jonge musici waardevolle praktijkervaring opdoen binnen de dynamiek van het moderne orkestleven.

Word Vriend van Phion

Houd jij van ons orkest en van onze concerten?
Word dan Vriend van Phion! Kijk voor meer informatie
op phion.nl/stichting-vrienden-van-phion

12 dec – 26 dec

Vier Kerst met Orkest Phion en Mahlers Eerste

Mahler met Kerst is traditie bij Phion. De *Eerste symfonie* is een van de favoriete symfonieën van chef-dirigent Alexei Ogrintchouk. Mezzosopraan Bella Adamova zingt liederen uit de cyclus *Des Knaben Wunderhorn*.

Enschede Nijmegen Utrecht Zwolle Arnhem

7 jan – 15 jan

Nieuwjaarsconcert: La Dolce Vita

Phion brengt warme Italiaanse klanken naar Gelderland en Overijssel met het feestelijke Nieuwjaarsconcert o.l.v. George Petrou. Er klinken aria's en duetten uit opera's van o.a. Rossini, Verdi en Puccini. Met mezzo-sopraan Karin Strobos en bariton Michael Wilmering. Regie: Lise-Lott Kok.

Arnhem Zwolle Enschede Nijmegen Doetinchem Zutphen

Orkest Phion

Met dank aan:

Ministerie OCW, Provincies Gelderland en Overijssel, gemeentes Apeldoorn, Arnhem, Enschede en Nijmegen, Familie Heersink Innovatie Fonds, Sociëteit Apollo, Stichting Vrienden & Mecenaat van Phion, Dirkzwager, Koninklijke Burgers' Zoo, Appeldoorn, Bibu Arbeidsmediation, Den Hartog Heuff notarissen, DK Makelaars, Eshgro, INN'Twente, Landgoed De Wilmersberg, Regalis, Van 't Hof Schoonmaak en ZON Zwolle.

Ook voor bedrijven met hart voor cultuur zijn er allerlei manieren om Orkest Phion te steunen. Kijk voor meer informatie op phion.nl/zakelijk